

Olga Humlová, Salans Europe LLP: Odklad účinnosti nového OZ by vyvolal zmatek

Author: Petr Bým | Published: 26.03.2013

Pro tuto chvíli máme ujištění vlády, že účinnost nového OZ se nebude odkládat, ale popravdě řečeno, jisté není nic. A co by se vlastně stalo, kdyby k tomu odkladu došlo?

Především by vypukl zmatek. Všichni se už chystají fungovat podle nového OZ, v některých případech, třeba u nájemních smluv uzavíraných na delší dobu, je již nyní nutné postupovat podle jeho ustanovení, respektive kontrolovat, nevdá-li tato ustanovení do budoucna. Dále by tu nepochybně vznikly nemalé materiální škody. Probíhají školení, předělávají se tisícovky formulářů a mění se software; jen to bude představovat částky v řádu desítek, možná i stovek milionů korun.

Čím si vůbec vysvětlujete ty snahy o odklad?

Snad obecnou lidskou nechtí ke všemu neznámému a nevyzkoušenému. Nepochybně také „všeobecnou“ leností něco nového se naučit. Je ovšem pravdou, že chybí prováděcí předpisy a promítnutí změn, které nový OZ přináší, do stávajících úprav, například v daňové oblasti. To je samozřejmě chyba.

Nu, v řadách stoupců odkladů najdeme především soudcovskou komunitu, nevím, zda-li právě je chcete nařknout z lenosti a pohodlnosti ...

Jistěže ne. Musím ale říci, že v tomto případě tomu odporu moc nerozumím. Pokud vím, soudci se již delší dobu intenzivně školí, dobrá, tak ať se přidají další kurzy a semináře, pokud je to třeba. Navíc se spory podle nového OZ dostanou k soudcům nejdříve tak v druhé polovině roku 2014 a vzhledem k době, kterou ještě stále některé soudy potřebují k tomu, aby nařídily první ústní jednání, budou mít podle mého názoru

dostatečný čas se na změny připravit.

Třeba je problém jinde. Někteří představitelé naší jurisprudence mluví o vadách zákona - třeba o projevech totalitního myšlení, které se údajně projevují v některých pasážích OZ.

Podívejte se, nový OZ je velmi komplexní norma. Má 3 080 paragrafů, které se týkají všech oblastí života občanů i firem. Není vlastně možné, aby byl úplně bez závad či slabších míst. A samozřejmě je vyloučeno, aby znění tak zásadní normy nevyvolalo nějaké kontroverze, ať už vysloveně odborné či politické nebo ve veřejnosti. Ale: nový zákon se připravuje bezmála dvacet let, je prostě takový, jaký je a my všichni se s tím musíme vyrovnat. Časem se jistě ukáže, že bude třeba něco upravit, novelizovat - ale to není důvod k odkladům. Ale když už chcete vy nebo někdo jiný mluvit o myšlení z dob totality, ano, jistý problém, řekněme, starého myšlení, tady je.

O čem mluvíte?

O častém a velmi silném formalistickém výkladu zákonů. Pro české soudy je „ideálním“ důvodem pro neplatnost smlouvy rozpor s kogentním ustanovením zákona. Nový OZ ovšem obsahuje podstatně více ustanovení dispozitivních než kogentních. Jinak řečeno: je méně formální a zásadním způsobem rozšiřuje smluvní volnost stran, nicméně již nyní panují obavy z výkladu soudy. Hlavním důvodem pro neplatnost toho či onoho úkonu nebo smlouvy tak do budoucna bude překročení hranice dobrých mravů; bude zajímavé sledovat vývoj judikatury.

Ještě k té kvalitě nového OZ. V odborných kruzích se zrodila i námitka či výtky, proč jsme prostě nepřevzali občanský zákoník Německa či Rakouska!

Nejsem legislativec a i když jsem německé právo studovala, neznám ho v detailu. Nicméně kultura, dějiny i právní tradice jsou v každé zemi jiné, když nemluvíme o sociálních a hospodářských poměrech. Proč se například text ustanovení o materiální publicitě, „opisoval“ z polské úpravy, kde s ní byly problémy, mně jasné není.

A ještě jednou k novotám - i laika zarazí leckdy archaická mluva, respektive instituty nového OZ. Je rok 2014 skutečně ta správná doba, abychom začali používat pojmy jako pacht, výprosa či výminek?

Podívejte se, nový OZ je definitivní tečkou ve smyslu zrušení všech pozůstatků socialistické legislativy v našem platném občanském právu. Bylo prostě třeba odstranit pokřivení právního systému vzniklé v důsledku politického vývoje; proto to navázání na právo platné ve třicátých letech minulého století. To má svou logiku, není to žádná vada. Možná ale budou trochu potíže s výkladem těchto institutů - pojmenování je staré, jak říkáte dokonce trochu archaické, ale jejich obsah a naplnění musí odpovídat XXI. století. Navíc v některých případech vzhledem ke stávající absenci toho či onoho pojmu nezbývá než sáhnout k

pojmem z minula.

Potíže budou nejspíš i jinde - například nemovitost je u nás už desetiletí vnímána jako hmotná substance pevně spojená se zemským povrchem. A od roku 2014 si budeme zvykat na to, že nemovitostí je i nehmotná věc - právo stavby.

Ale právě to právo stavby je návratem k normálním poměrům. Deformací bylo to, že realitní právo socialistického státu zásadu „superficio solo cedit“ („povrch ustupuje půdě“, což znamená, že stavba je součástí pozemku - pozn. redakce), kterou zná už římské právo, vůbec nerespektovalo. Jistě, pro odbornou a ještě více laickou veřejnost budou toto a leckterá další ustanovení nového OZ překvapivá a nezvyklá. Ale stejně jako jsme si zvykli na možné oddělení vlastnictví stavby od vlastnictví pozemku pod ní, zvykneme si i na to, že stavba je součástí pozemku.

Jak nový OZ vnímáte vy osobně, myslím jako občan, nikoli jako profesionál?

Mně to vyhovuje. Mám ráda možnost být kreativní - a k tomu celá díkce nového OZ směřuje, přináší větší svobodu jednání, širší možnosti volby. Chápu ale, že nikoli všem to vyhovuje. Už proto, že každý se bude muset svým právním záležitostem více věnovat a nespolehat na kogentní ochranná ustanovení či výklad zákona. Ale nakonec ty novinky a změny určitě vstřebáme a stanou se běžnou a standardní součástí života. To ovšem bude trvat několik generací - a bude tu i dlouhá léta dvojkolejná úprava jako v případě nemovitostí.

26.03.2013 08:30, Petr Bým